F09112201M

Time : 2½ Hours **[Total Marks: 75]**

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1 (A) Choose the correct alternative (Any eight) 08

1) Jainism is based on the teachings of the ..... Tirthankara.
(1st , 19th, 24th)
2) The official language of Indian Union is .....
(English, Sanskrit, Hindi)
3) Casteism is a form of ----- stratification
(Political, economic, social)
4) ------- is a national party.
(Aam Aadmi Party, Rashtriya Samaj Party, Bahujan Samaj Party)
5) Prime Minister is the..... head in India.
(Executive, Judicial, Legislative)
6) In India the state of ------- has the lowest gender ratio.
(Rajasthan, Haryana, Punjab)
7) ..... is the defect in spinal cord.
(Spina Bifida, Speech therapy, Meningitis)
8) -------- arises out of religious fundamentalism.
(Communalism, Nationalism, Racism)
9) Fundamental duties were included in the constitution in ----- year.
(1950, 1976, 1992)
10) First women Speaker of Lok Sabha .....
(Indira Gandhi, Meira Kumar, Sushma Swaraj)

(B) State whether the following statements are True or False (Any seven) 07

1) The term culture refers to a state of intellectual development or manners.
2) Polio is caused by a virus called polio virus.
3) The etymology of communalism is commune to come together.
4) Preamble to our Constitution serves three purposes.
5) Gram-Sevak is the head of Gram Panchayat.
6) Scheduled tribes are also call Adivasis.
7) Sensory disability is an impairment of one of the senses.
8) Communalism and secularism are two side of the same coin.
9) Rights and Duties are opposite term.
10) 1919 bill allowed widow remarriage.

Q. 2 What is Urban Dimensions? Explain Its features.

OR

Q. 2 State the cause and type of physical disability. 15

Q. 3 Discuss the linguistic conflict in India.

OR

Q. 3 State the measures to resolve communalism and casteism. 15

Q.4 Explain the importance of the Fundamental Duties in the Indian Constitution.

OR

Q. 4 Discuss the various features of the Indian Constitution. 15

Q. 5 State the characteristics of political party in India.

OR

Q. 5 Write short notes on (any three) 15

a) India's literacy rate
b) Deafness
c) Liguism
d) Preamble of the Indian constitution
e) Panchayat Raj

F0911220Im
(मराठी रूपांतर)

वेळ: २ ½ तास एकूण गुण : ७५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न १ (अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही आठ) ०८

१) जैन धर्म ..... तीर्थंकराच्या शिकवणीवर आधारित आहे.
(१ ल्या, १९ व्या, २४ व्या)

२) भारतीय संघराज्याची अधिकृत भाषा ..... आहे.
(इंग्रजी, संस्कृत, हिंदी)

३) जातीयवाद हा ------- स्तरीकरणाचा एक प्रकार आहे.
(राजकीय, आर्थिक, सामाजिक)

४) ----- हा एक राष्ट्रीय पक्ष आहे.
(आम आदमी पार्टी, राष्ट्रीय समाज पक्ष, बहुजन समाज पार्टी)

५) पंतप्रधान हे भारतातील ..... प्रमुख आहेत.
(कार्यकारी, कायदेशीर, संसदीय)

६) भारतातील -------- या राज्याचे लिंग गुणोत्तर प्रमाण सर्वात कमी आहे.
(राजस्थान, हरियाणा, पंजाब)

७) ..... हा पाठीच्या कण्यातील दोष आहे.
(स्पिना बिफिडा, स्पीच थेरपी, मेंदुज्वर)

८) धार्मिक मूलतत्त्ववादातून --------- निर्माण होतो.
(सांप्रदायिकतावाद, राष्ट्रवाद, वंशवाद)

९) ----- वर्षी संविधानात मुलभूत कर्तव्यांचा समावेश करण्यात आली.
(1950, 1976, 1992)

१०) लोकसभेच्या पहिल्या महिला अध्यक्षा .....
(इंदिरा गांधी, मीरा कुमार, सुषमा स्वराज)

(ब) खालील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा (कोणतेही सात) ०७

१) संस्कृती हा शब्द बौद्धिक विकास किंवा शिष्टाचाराच्या स्थितीला सूचित करतो.
२) पोलिओ हा पोलिओ विषाणू नावाच्या विषाणूमुळे होतो.
३) जातीयवादाची व्युत्पत्ती म्हणजे सामुदायिक एकत्र येणे.
४) आपल्या संविधानाच्या प्रस्तावनेचे तीन उद्देश आहेत.
५) ग्राम-सेवक हा ग्रामपंचायतीचा प्रमुख असतो.
६) अनुसूचित जमातींना आदिवासी असेही म्हणतात.
७) संवेदनाक्षम अपंगत्व म्हणजे एखाद्या इंद्रियाची कमजोरी होय.
८) जातीयवाद आणि धर्मनिरपेक्षता एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.
९) अधिकार आणि कर्तव्ये विरुद्ध संज्ञा आहेत.
१०) 1919 च्या विधेयकात विधवा पुनर्विवाहाला परवानगी दिली.

प्रश्न २ नागरी विस्तार म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्रश्न २ शारीरिक विकलांगतेची कारणे आणि प्रकार सांगा. १५

प्रश्न ३ भारतातील भाषिक कलहावर चर्चा करा.

किंवा

प्रश्न ३ जमातवादाचे व जातीयवादाचे निर्मूलन करण्याकरिता उपाय सांगा. १५

प्रश्न ४ भारतीय राज्यघटनेमधील मुलभूत कर्तव्याचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्रश्न ४ भारतीय राज्यघटनेच्या विविध वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १५

प्रश्न ५ भारतातील राजकीय पक्षाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

प्रश्न ५ टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५

अ) भारताचा साक्षरता दर
ब) बहिरेपणा

F09112202M

Time - 2.30hrs	Note:- 1) All questions are compulsory. 2) All questions carry equal Marks . 3) Figures to the right indicates full marks	Marks 75
Q. 1 A)	**Fill in the blanks .(Any Eight)**	08
1	India's first sena chief ---------- .	
2	The word of command "Tham" is given on ---------- foot.	
3	The word of command consist of ----------Parts.	
4	The Angle between toe in savdhan position is ---------- .	
5	---------- is a holly book of Hindus.	
6	World population day was celebrated on ---------- .	
7	S.L.R. Stands for ---------- .	
8	Prime Minister of India given ---------- Salute.	
9	Maharashtra NCC group was divided in to ---------- Groups.	
10	MPI means ----------.	
Q.1 B)	**State the following sentences are true or false.(Any seven).**	07
1)	AdhaDahine turns 90 degree .	
2)	Laying Position is the most comfortable position in firing.	
3)	"Bharat ChodoAndolan" was Started from Mumbai.	
4)	"DahineDekh is given on right foot.	
5)	There are four Rifle companies in an infantry battalion .	
6)	"Kargil War" was occurred in 1995.	
7)	In Vishram Position distance between heel to heel is 16 inches.	
8)	The weight of 7.62 mm SLR rifle is 5 kgs.	
9)	Only smart face and smart turnout is a personality.	
10)	The Ashoka chakra in National Flag has 24 spokes.	
Q2	**Answer the following .**	
1)	India Exhibits unity in diversity. Discuss.	07
2)	Write a brief note on Origin of National Cadet Core.	08
	OR	
1)	Explain the structure and organization of National cadet Core.	07
2)	Discuss the significant role played by national heroes in freedom movements.	08
Q.3	**Answer the following .**	
1)	Name the 10 Parts of 7.62 mm S.L.R.	07
2)	Explain the Safety measures taken during ATC Camp	08
	OR	
1)	Describe various customs of India.	07
2)	Give in detail incentives offer by central Government to NCC Cadets.	08
Q.4	**Answer the following .**	
1)	What are the rules of Drill?	07
2)	Write full NCC song .	08
	OR	
1)	Write a note on War – Hero's.	07
2)	Explain the various Rank in Army ,Navy and Air force	08
Q.5	**Answer the following .**	
1)	Write the name of different types of obstacles course use in NCC training.	07
2)	Comment on importance of water Conservation.	08
	OR	

मराठी रूपांतर

वेळ २.३०	टीप:- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.	एकूण
तास	२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.	गुण ७५
	3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात	
प्रश्न१.- अ)	रिक्त जागा भरा. (कोणतेही आठ)	८
१	भारताचे पहिले सेना प्रमुख ---------- हे होते.	
२	"थम" हि ओर्डर ---------- पायावर दिली जाते .	
३	ओर्डर चे ---------- भाग असतात.	
४	सावधान स्थितीतील पायाच्या बोटांमधला अँगल ---------- डिग्री असतो .	
५	---------- हा हिंदूंचा पवित्र ग्रंथ आहे.	
६	जागतिक लोकसंख्या दिन ---------- रोजी साजरा करण्यात येतो .	
७	S.L.R. याचा अर्थ ---------- आहे .	
८	भारताच्या पंतप्रधानांना ---------- सलाम लागू असतो	
९	महाराष्ट्र NCC गट ---------- गटांमध्ये विभागला गेला.	
१०	MPI म्हणजे ----------	
प्रश्न१. ब)	खालील वाक्य चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही सात)	७
१	अधा दाहिनेमूड मध्ये कॅडेट ९० अंश वळते.	
२	फायरिंगमध्ये लेइंग पोझिशन ही सर्वात आरामदायक स्थिती आहे.	
३	भारतछोडो आंदोलनाची सुरुवात मुंबईतून झाली.	
४	"दहिने देख"हा आदेश उजव्या पायावर दिला जातो.	
५	इन्फंट्री बटालियनमध्ये चार रायफल कंपन्या असतात.	
६	१९९५ मध्ये कारगिल युद्ध झाले.	
७	विश्राम स्थितीत टाच ते टाच मधील अंतर 16 इंच आहे.	
८	7.62 मिमी एसएलआर रायफलचे वजन 5 किलो आहे.	
९	फक्त स्मार्ट चेहरा आणि स्मार्ट कपडे हेच व्यक्तिमत्व आहे.	
१०	राष्ट्रध्वजातील अशोक चक्राला २४ आरे आहेत.	
प्रश्न २	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
१	" भारत विविधतेत एकता दाखवतो"या विधान ची चर्चा करा.	७
२	नॅशनल कॅडेट कोअरच्या उत्पत्तीवर थोडक्यात टीप लिहा.	८
	किवां	
१	राष्ट्रीय कॅडेट कोअरची रचना आणि संघटना स्पष्ट करा.	७
२	स्वातंत्र्य चळवळीमध्ये राष्ट्रीय वीरांनी बजावलेल्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेची चर्चा करा.	८
प्रश्न ३	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
१	7.62 मिमी S.L.R च्या 10 भागांची नावे द्या.	७
२	ए.टी.सी. कॅम्प दरम्यान घेतलेल्या सुरक्षा उपायांचे स्पष्टीकरण द्या.	८
	किवां	
१	भारतातील विविध चालीरीतींचे वर्णन करा.	७
२	NCC कॅडेट्सना केंद्र सरकारकडून मिळणाऱ्या सवलती सविस्तर लिहा .	८
प्रश्न ४	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
१	ड्रिलचे नियम काय आहेत?	७
२	NCC चे पूर्ण गाणे लिहा.	८
	किवां	

१	युद्धातील नायक (वॉर हेरो) टीप लिहा	७
२	आर्मी, नेव्ही आणि एअर फोर्समधील विविध (Ranks)पदांचे स्पष्टीकरण करा	८
प्रश्न ५	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
१	NCC मध्ये घेतल्या जाणार्या विविध ओब्स्तीस्कॅल (obstacles course) ची नावे लिहा .	७
२	जलसंधारणाच्या महत्त्वावर टीप लिहा.	८
	किवां	
१	कम्युनिकेशन गॅप म्हणजे काय? कोणत्या घटकांमुळे कम्युनिकेशन गॅप निर्माण होतो.	७
२	व्यक्तिमत्वावर परिणाम करणारे विविध मानसशास्त्रीय घटक स्पष्ट करा.	८

F101122101M

Time:- 3 Hrs. **Marks:-100**

Instructions:-
1. **All questions are compulsory**
2. **Figures to the right indicate full marks.**
3. **Use of simple or scientific calculator is allowed.**

Q.1 A State true or false (any 10). (do not rewrite the statement) **10**

i In FIFO Method, initially the oldest goods are issued for sale.

ii In hire purchase system, depreciation is chargeable in the books of purchaser.

iii Carriage on purchase of raw material is debited to manufacturing account.

iv Change in method of depreciation requires disclosure as per AS-1.

v In departmental accounting, discount allowed should be allocated in sales ratio.

vi In hire purchase system, interest is calculated on unpaid amount towards price of the asset.

vii Purchase of stationery is revenue expenditure.

viii Replacement of hard disk of a computer is a capital expenditure.

ix In hire purchase system, down payment amount is payable on the date of purchase.

x AS-2 is related with valuation of inventories.

xi Factory salaries are debited to manufacturing account.

xii In departmental accounting, rent is allocated on the basis of area occupied by each department.

Q.1 B Fill in the blanks and REWRITE the sentence (any 10). **10**

i Unrecorded credit purchases should be added to purchases and _____.

ii In hire purchases, amount payable by hire purchaser to seller on the date of purchases is called as _____.

iii Goods transferred from department A to department B should be debited to Department ____.

iv Debtors Rs.1,00,000, RDD @10% and Bad debts Rs.10,000. The amount of debtors to be shown after both adjustments = _____.

v Rent paid Rs.15,000, area occupied by department A & department B in the ratio 2 :1. Amount of rent to be shown in department A column = _____.

vi Stock is valued at cost or market price whichever is _____.

vii In manufacturing final accounts, WIP Stands for _____.

viii In India, Accounting standards are prepared by _____.

ix Machinery purchased for Rs.2,00,000 and paid on its installation Rs.10,000. Cost of machinery to be shown in balance sheet = _____.

x _____expenditure is recurring in nature.

xi Bad debt recovered is _____receipt.

xii 9% investment purchased on 1st October, 2021 for Rs.1,10,000. Interest receivable on 31st March, 2022 = _____.

Q.2 Following information is available from the books of M/s.Rahul Manufacturing Company as on 31st March, 2022. Prepare Manufacturing account, Trading account, Profit & Loss Account and Balance sheet as on that date. **20**

Trial Balance
As on 31st March, 2022

Particulars	**Amount(Rs)**	**Particulars**	**Amount(Rs)**
Drawings	10,000	Capital	80,000
Opening stock		Sales	3,72,000
Raw materials	10,000	Creditors	18,000
Work in progress	9,000	RDD	2,000
Finished goods	17,000	Bills payable	3,000
Purchase of Materials	1,08,000		
Carriage on materials	6,000		
Direct wages	44,000		
Factory rent	18,000		
Factory power & fuel	9,000		
Supervisor salary	10,000		
Machinery	1,00,000		
Office expenses	17,000		
Cash at bank	5,000		
Selling expenses	20,000		
Interest	7,000		
Insurance premium	10,000		
Bad debts	5,000		
Sundry debtors	70,000		
	4,75,000		**4,75,000**

Adjustments:

1. Stock on 31st March, 2022 was Raw materials Rs.15,500, Work in Progress Rs.9,500 and Finished goods Rs.14,000
2. Depreciation chargeable on machinery @ 8% p.a.
3. Finished goods destroyed by fire were Rs.10,000 and insurance company admitted claim for Rs.8,000.
4. Provision for doubtful debts to be maintained on debtors @ 3%.
5. Outstanding expenses were Factory rent Rs.4,000 and office expenses Rs.2,000
6. Purchases of raw materials on credit Rs.4,000 were unrecorded.

OR

Q.2 Following information is available from the books of M/s.Rajesh Manufacturing Company as on 31st March, 2022. **20**

Prepare Manufacturing account, Trading account, Profit & Loss Account and Balance sheet as on that date.

Trial Balance
As on 31st March, 2022

Particulars	**Amount(Rs)**	**Particulars**	**Amount(Rs)**
Drawings	8,000	Capital	75,000
Opening stock		Sales	3,50,000
Raw materials	10,000	Creditors	18,000
Work in progress	11,000	RDD	2,000
Finished goods	17,000	Bills payable	3,000
Purchase of Materials	1,08,000		
Carriage on materials	6,000		
Direct wages	34,000		
Factory rent	18,000		
Factory power & fuel	9,000		
Supervisor salary	10,000		
Machinery	75,000		
Office expenses	24,000		
Cash at bank	5,000		
Selling expenses	20,000		
Interest	7,000		
Insurance premium	10,000		
Bad debts	1,000		
Sundry debtors	75,000		
	4,48,000		**4,48,000**

Adjustments:

1. Stock on 31st March, 2022 was Raw materials Rs.13,000, Work in Progress Rs.6,500 and Finished goods Rs.20,000
2. Depreciation chargeable on machinery @ 10% p.a.
3. Further bad debts were Rs.1,000.
4. Finished goods destroyed by fire were Rs.7,000 but insurance company admitted claim for Rs.5,000 only.
5. Provision for doubtful debts to be maintained @ 2% on sales.
6. Outstanding expenses were Direct wages Rs.6,000 and office expenses Rs.1,000
7. Credit purchases of materials Rs.2,000 were unrecorded.
8. Insurance prepaid Rs.2,500.

Q.3 Following information is available from the books of Narayan Traders.

Date	Particulars	Quantity and Rate per unit
September, 2022		
1	Opening stock	10,000 @ Rs.25
4	Purchases	15,000 @ Rs.26
7	Sales	12,000 @ Rs.35
10	Purchases	8,000 @ Rs.27
15	Purchases	9,000 @ Rs.27.5
18	Sales	15,000 @ Rs.36
22	Sales	9,000 @ Rs.36.5
26	Purchases	5,000 @ Rs.28

Calculate the value of closing stock as on 30th September, 2022 under

a. First In First Out method

b. Weighted average method (Perpetual inventory system)

OR

Q.3 Following information is available from the books of Jayram Traders. **20**

Date	Particulars	Quantity and Rate per unit
June, 2022		
1	Opening stock	4,000 @ Rs.50
3	Purchases	6,000 @ Rs.51
9	Sales	5,000 @ Rs.80
11	Purchases	3,000 @ Rs.52
14	Shortage	500 units
16	Purchases	2,500 @ Rs.52.5
19	Sales	5,000 @ Rs.80
23	Sales	3,000 @ Rs.81
25	Purchases	2,000 @ Rs.53
28	Drawings	400 units

Calculate the value of closing stock as on 30th June, 2022 under

a. First In First Out method

b. Weighted average method(Perpetual inventory system)

Q.4 Nilkamal Enterprises has two departments viz. M & N. Following information is available from their books. You are required to prepare Departmental Trading account, Departmental P & L account and Balance sheet. **20**

Trial Balance
As on 31st March, 2022

Particulars	**Amount(Rs)**	**Particulars**	**Amount(Rs)**
Stock on 1st April, 2021		Sales	
Department M	12,000	*Department M*	7,50,000
Department N	16,000	*Department N*	5,00,000
Purchases		Discount received	9,000
Department M	2,00,000	Sundry creditors	59,000
Department N	2,50,000	Capital	95,000
Wages		Bank overdraft	21,000
Department M	54,000		
Department N	62,000		
Rent & Taxes	90,000		
Sundry expenses	54,000		
Salaries	1,00,000		
Lighting and Heating	43,000		
Discount allowed	32,000		
Advertisement	40,000		
Carriage inward	27,000		
Furniture & fittings	1,20,000		
Plant & machinery	2,00,000		
Sundry debtors	87,000		
Drawings	7,000		
Cash at bank	29,000		
Cash in hand	11,000		
	14,34,000		**14,34,000**

Additional information:

1. Stock on 31st March, 2022 was Department M Rs.58,000 and Department N Rs.61,000.
2. Goods costing Rs.17,000 were transferred from Department M to Department N.
3. Goods costing Rs.13,000 were transferred from Department N to Department M.
4. Depreciation on Furniture @10% and Plant & Machinery@12%. Depreciation should be allocated equally among the departments.
5. Discount received and carriage inward should be allocated in purchase ratio.
6. Discount allowed and advertisement should be allocated in sales ratio.
7. All other incomes and expenses should be allocated equally.

OR

Q.4 Mr.Nita purchased machinery costing Rs.7,50,000 under hire purchase system from Smart Sales on 1st April, 2020. Amount is payable as Down payment Rs.1,50,000 and Balance in Four equal annual installments starting from 31st March, 2021 with interest on outstanding balance @ 8% p.a. **20**

Depreciation is chargeable @10% p.a. under original cost method.

Books of accounts of both parties are closed on 31st March every year.

You are required to prepare:

a. Table showing calculation of installment amount and depreciation

b. Journal entries in the books of Mr.Nita for 2020-21 and 2021-22.

c. Mr.Nita Account and Interest Account in the books of Smart Sales for 2020-21 and 2021-22.

Q.5 **A** Write a note on Accounting Standard-9. **10**

B Explain Capital and revenue expenditure with suitable examples. **10**

OR

Q.5 **Write short notes (any 4)** **20**

a. Capital Receipt

b. Hire purchase system

c. AS-2

d. AS-1

e. Stock valuation methods

f. Revenue expenditure

F111122 19 M

7

Duration: 3 hours **Marks: 100**

1. **All questions are compulsory**
2. **All questions have internal choices.**
3. **Use of simple calculator is permitted.**
4. **Figures to the right indicate full marks.**
5. **Draw neat diagrams wherever necessary.**

Q.1(A) Select the correct answer from the given options and rewrite the statements: (Any 10) **(10)**

1. When 1% change in price leads to 1% change in quantity demanded, then demand is_____
   a) relatively elastic b) relatively inelastic
   c) unitary elastic d) none of the above

2. Delphi method is a _____
   a) survey method b) statistical method
   c) both a and b d) none of the above

3. Long run production function includes_____
   a) only fixed factors b) only variable factors
   c) both fixed and variable factors d) none of these

4. Which of the following is an example of internal economies of scale ?
   a) labour economies b) technical economies
   c) managerial economies d) all of the above

5. If average fixed cost is Rs.50 and average variable cost is Rs.70 for an output level of 10, then the total cost is _____
   a) Rs.1200 b) Rs. 120
   c) Rs. 40 d) Rs.400

6. Which of the following properties of an isoquant is due to diminishing marginal rate of technical substitution ?
   a) Negative slope b) concave to the origin
   c) Straight line d) Convex to origin

7. Which of the following curve is used to derive planning curve?
   a) Short run average cost b) Short run marginal cost
   c) Long run average cost d) Long run marginal cost

8. When total product is maximum, marginal product is _____
   a) Zero b) Negative
   c) Maximum d) Constant

9. Average revenue is equal to the _____ per unit of output under monopoly.
   a) Marginal revenue b) Price
   c) Cost d) Incremental income

10. The market supply schedule shows _____ relationship between price and quantity supplied.
    a) inverse b) direct
    c)no d) none of these

11. A percentage change in quantity demanded divided by percentage change in price is called ___
    a) income elasticity of demand b) price elasticity of demand

12. Opportunity cost is the _____
a) price of a good or service
b) all out of pocket costs
c) value of the best alternative sacrificed
d) price that exceeds market price

Q.1(B) Write whether the following statements are true or false (Any 10) **(10)**

1. Demand curve under monopoly is perfectly inelastic.
2. Two isoquant curves intersect each other.
3. Macro economics is a microscopic study of the economy.
4. Statistical method of demand forecasting is called quantitative method.
5. Micro economics deals with the analysis of national income
6. Linear demand function may be stated as D=a-bY.
7. Function explains relationship between two economic variables.
8. Average variable cost curve is U shaped curve.
9. Microeconomics deals with individual behavior.
10. Fixed cost is regarded as an unavoidable cost.
11. Learning curve expresses the decline in average cost due to better experience.
12. Incremental concept is closely related to the cost and revenue of economic theory.

Q2 Attempt A and B or C and D

(A) Discuss the meaning & scope of business economics. **(07)**

(B) Given the following data for supply and demand of commodity 'x' **(08)**

Price Rs. Per unit of x	Quantity demand of x	Quantity supply of x
8	0	40
6	10	30
4	20	20
2	30	10
0	40	0

1. Draw demand and supply curves from above table.
2. What is the equilibrium price? Explain

OR

(C) Complete the following table and Calculate TR ,AR and MR. **(08)**

Output (Q)	1	2	3	4	5
Price (Rs)	100	80	60	40	20
TR					
AR					
MR					

(D) Explain percentage method of calculating price elasticity of demand. **(07)**

Q3. Attempt A and B or C and D

(A) State and explain the law of demand with the assumptions and exceptions. **(08)**

(B) Describe the nature of demand curve under monopoly and oligopoly market. **(07)**

OR

(C) Find price elasticity of demand at point A and B **(08)**

Point	Price	Quantity demanded
A	10	50
B	5	80

(D) Explain the types of demand forecasting. **(07)**

Q4. Attempt A and B or C and D

(A) Explain the law of variable proportion. **(08)**

(B) Explain external economies and diseconomies of scale. **(07)**

OR

(C) Explain the producer's equilibrium **(07)**

(D) Define Isoquant & explain properties of isoquant. **(08)**

Q5 Attempt A and B or C and D

(A) Complete the following table and calculate TFC,TVC,AFC,AVC & AC. **(08)**

Quantity	1	2	3	4	5
TC (Rs.)	75	90	110	135	170
TFC	55	55	55	55	55
TVC					
AFC					
AVC					
AC					

(B) Explain the behavior of short run average cost curves. **(07)**

OR

(C) Derive long run average cost curve with the help of short run average cost curves. **(08)**

(D) What are the limitations of Breakeven analysis? **(07)**

Q6 Attempt A and B or Short notes (any 4)

(A) Define income elasticity of demand. Explain the types of income elasticity of demand. **(10)**

(B) Explain the significance of demand forecasting. **(10)**

OR

Short notes (Any 4) **(20)**

i. Graphs and slopes

ii. Micro economics

iii. Promotional elasticity of demand

iv. .Learning curve

v. . Opportunity cost.

vi. . Short run production function.

F1112219M

वेळ : ३ तास

एकूण गुण : १००

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांमध्ये अंतर्गत पर्याय आहेत.
३) फक्त साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
४) उजवीकडील अंक हे गुण दर्शवितात.
५) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र. १. अ. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा) (१०)

१. जेव्हा किंमतीतील १% बदलामुळे मागणीच्या परिमाणात १%बदल होतो तेव्हा मागणीस .... असे संबोधतात.
अ) अधिक लवचिक ब) अधिक अलवचिक
क) एकक लवचिक ड) कोणतेही नाही.

२. डेल्फी पध्दत ही ..... आहे.
अ) सर्वेक्षण पध्दत ब) सांख्यिकी पध्दत
क) अ व ब दोन्ही ड) कोणतेही नाही

३. दिर्घकालीन उत्पादन फलनामध्ये . . . . . चा समावेश होतो.
अ) फक्त स्थिर घटक ब) फक्त बदलते घटक
क) स्थिर व बदलते घटक दोन्ही ड) कोणतेही नाही

४. खालीलपैकी कोणते उत्पादनाच्या अंतर्गत बचतीचे उदाहरण आहे?
अ) श्रमाच्या बचती ब) तांत्रिक बचती
क) व्यवस्थापकीय बचती ड) वरीलपैकीसर्व

५. जर १० नग उत्पादनपातळीसाठी सरासरी स्थिर खर्च ५० रु आणि सरासरी चल खर्च ७० रु असेल तर एकूण खर्च ..... असेल.
अ) १२०० रु ब) १२० रु
क) ४० रु ड) ४०० रु

६. खालीलपैकी कोणते समउत्पादन वक्राचे वैशिष्ट घटत्या सीमांत तांत्रिक पर्यायप्तेच्या दरामुळे असते.
अ) ऋण उतार ब) आरंभबिंदूशी अंतर्गोल
क) रेषीय ड) आरंभबिंदूशी बर्हिगोल

७. खालीलपैकी कोणता वक्र हा नियाजन वक्र काढण्यासाठी वापरतात?
अ) अल्पकालीन सरासरी खर्च ब) अल्पकालीन सीमांत खर्च
क) दिर्घकालीन सरासरी खर्च ड) दिर्घकालीन सीमांत खर्च

८. जेव्हा एकूण उत्पादन हे महत्तम असते तेव्हा सीमांत उत्पादन हे ..... असते.
अ) शुन्य ब) ऋण क) महत्तम ड) स्थिर

९. मक्तेदारीमध्ये सरासरी प्राप्ती ही उत्पादनाच्या प्रतिनग ..... शी समान असते.
अ) सीमांत प्राप्ती ब) किंमत
क) खर्च ड) वाढीव उत्पन्न

१०. बाजारपुरवठा पत्रक किंमत व पुरवठानग यामध्ये ..... संबंध दर्शविते .
अ) व्यस्त ब) प्रत्यक्ष
क) नाही ड) कोणतेही नाही

११. मागणी नगातील शेकडा बदल भागिले किंमतीतील शेकडा बदल याला ..... म्हणतात.
अ) मागणीची उत्पन्न लवचिकता ब) मागणीची किंमत लवचिकता
क) पुरवठयाची किंमत लवचिकता ड) पर्यायता लवचिकता

१२. संधीत्याग खर्च ..... आहे.

अ) वस्तू किंवा सेवेची किंमत ब) स्वताच्या खिशातील खर्च
क) त्याग केलेल्या सर्वोत्तम पर्यायाचे मुल्य ड) बाजार किंमती पेक्षा अधिक किंमत

प्र.१.ब. **पुढील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. (कोणतेही दहा)** (१०)

१. मक्तेदारीतील मागणीवक्र हा पूर्ण अलवचिक असतो.
२. दोन समउत्पादन वक्र परस्परांना छेदतात.
३. समग्रलक्षी अर्थशास्त्र हे अर्थव्यवस्थेचा सूक्ष्मदर्शी अभ्यास होय.
४. मागणी पूर्वानुमानाच्या सांख्यिकी पद्धतीला प्रमाण पद्धत म्हणतात.
५. सुक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्र राष्ट्रीय उत्पन्नाचे विश्लेषण करते.
६. रेखीय मागणी फल D=a-bY म्हणून सांगितले जाऊ शकते.
७. फल आर्थिक चलांमधील संबंध स्पष्ट करते.
८. सरासरी बदलता खर्च वक्र U आकाराचा वक्र आहे.
९. सूक्ष्म अर्थशास्त्र वैयक्तिक वर्तनाशी संबंधित आहे.
१०. निश्चित खर्च हा एक अपरिहार्य खर्च मानला जातो.
११. अध्ययन वक्र चांगल्या अनुभवामुळे सरासरी खर्चात घट दर्शवितो.
१२. वाढीव तत्त्व संकल्पना आर्थिक सिद्धांतातील खर्च आणि प्राप्ती यांच्याशी जवळून निगडीत आहे.

प्र 2 अ आणि ब किंवा क आणि ड या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ व्यवसायिक अर्थशास्त्राचा अर्थ आणि व्याप्ती यावर चर्चा करा. ०७

ब खालील तक्त्यात (x) या वस्तुच्या मागणी व पुरवठयाची माहिती दिली आहे. ०८

(x)ची प्रती नग किंमत	मागणी नग	पुरवठा नग
८	००	४०
६	१०	३०
४	२०	२०
२	३०	१०
०	४०	००

१. वरील तक्त्यावरुन मागणी व पुरवठा वक्र काढा.
२. समतोल किंमत म्हणजे? काय स्पष्ट करा.

किंवा

क खाली दिलेला तक्ता पूर्ण करून एकूण प्राप्ती, सरासरी प्राप्ती आणि सीमांत प्राप्ती काढा. ०८

उत्पादन	१	२	३	४	५
किंमत (रु)	१००	८०	६०	४०	२०
एकूण प्राप्ती					
सरासरी प्राप्ती					
सीमांत प्राप्ती					

ड मागणीची किंमत लवचिकता मोजण्याची शेकडेवारी पद्धत स्पष्ट करा. ०७

प्र ३ अ आणि ब किंवा क आणि ड या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ मागणीचा नियम विशद करून नियमताची गृहितके आणि अपवाद स्पष्ट करा. ०८

ब मक्तेदारी व अल्पाधिकार बाजारातील मागणी वक्राच्या स्वरुपाचे वर्णन करा. ०७

किंवा

क बिंदू 'अ' व 'ब' ला मागणीची किंमत लवचिकता काढा. ०८

बिंदू	किंमत	मागणी
अ	१०	५०
ब	०५	८०

ड मागणी पूर्वानुमानाचे प्रकार स्पष्ट करा. ०७

प्र ४ अ आणि ब किंवा क आणि ड या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ बदलत्या प्रमाणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा. ०८

ब आकारमानाच्या बाहय बचती आणि अबचती स्पष्ट करा. ०७

किंवा

क उत्पादकचा समतोल स्पष्टा करा. ०७

ड सम उत्पादन वक्राची व्याख्या लिहून त्याची वैशिष्टे लिहा. ०८

प्र ५ अ आणि ब किंवा क आणि ड या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ खाली दिलेला तक्ता पूर्ण करून एकूण स्थिर खर्च , एकूण बदलता खर्च,सरासरी स्थिर खर्च, सरासरी बदलता खर्च आणि सरासरी किंमत स्पष्ट करा . ०८

नगसंख्या	1	2	3	4	5
एकूण खर्च	75	90	110	135	170
एकूण स्थिर खर्च	55	55	55	55	55
एकूण बदलता खर्च					
सरासरी स्थिर खर्च					
सरासरी बदलता खर्च					
सरासरी खर्च					

ब अल्पकालीन सरासरी खर्च वक्रचे वर्तन स्पष्ट करा. ०७

किंवा

क अल्पकालीन खर्च वक्राच्या सहाय्याने दीर्घकालीन खर्च वक्र काढा. ०८

ड ना नफा ना तोटा विश्लेषणाची मर्यादा स्पष्ट करा ०७

प्र ६ अ आणि ब किंवा टिपा लिहा.

अ मागणीच्या उत्पन्न लवचिकतेची व्याख्या लिहा. मागणीच्या उत्पन्न लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा. १०

ब मागणीच्या पूर्वानुमानाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०

किंवा

क टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

१.आलेख आणि चढ

२.सूक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्र

३.मागणीची प्रवर्तक लवचिकता.

४.अध्ययन वक्र

५.संधी खर्च .

६. अल्प कालीन उत्पादन फल.

F11112223M

MARKS: 75 **TIME: 2 1/2 hrs.**

Note: All questions are compulsory
Choice available within Questions

1. **A. Multiple Choice Questions: (Any 8)** **(8)**

a) An agreement in restraint of marriage is a_____ contract.
I. Valid II. Void
III. Voidable IV. Unavoidable

b) The western railway invites tenders for supply of coal for a period of five years. It is known as _____.
I. a definite tender II. an open tender
III. none of them IV. Closed tender

c) The mental acceptance of an offer is known as _____ .
I. implied acceptance II. written acceptance
III. no acceptance at all IV. expressed acceptance

d) A person becomes major on completion of _____ years of age.
I. 21 II. 18
III. 16 IV. 19

e) A contract entered into due to coercion, is a _____ contract.
I. void II. voidable
III. valid IV. Unavoidable

f) A past consideration is also known as _____.
I. executory II. executed
III. none of them IV. Voidable

g) An agreement between citizens of enemy countries is_____.
I. void II. valid
III. voidable IV. unavoidable

h) Consumer protection means and includes_____.
I. protection against fair price II. protection against pure goods
III. protection against adulterated goods. IV. protection against good quality

i) Any person aggrieved by an order, passed by a state commission, may prefer an appeal such an order to_____.
I. the high court II. the President of India
III. the National Commission IV. District Forum

j) A company being a body, corporate_____.
I. can sue and be sued II. cannot sue and cannot be sued
III. is above suit IV. not a legal entity

B.State whether True or False: (Any 7) **(7)**

1. An agreement in restraint of trade is a contract.
2. An offer must necessarily be an express one.
3. A contract with a *pardanashin* woman is a void agreement.
4. A consideration need not be adequate.

5. A condition is a stipulation, the breach of which gives rise to a claim for damage.
6. A hand written complaint can be filed with a district forum.
7. Liability of partners in a firm is limited.
8. Property of a company is owned by the company itself.
9. Articles can be altered by an ordinary resolution.
10. Certificate trademarks are a particular category of trade marks.

2. **A. Answer the followings:** **(15)**
   a) What is a contract? What are its constituent elements? Discuss the essentials of the contract?

OR

B. Answer the followings: **(15)**
   b) When is an offer completed? How and when may an offer be revoked?
   c) Enumerate the agreements, the consideration and/ or the object which are expressly declared to be unlawful.

3. **A. Answer the followings:** **(15)**
   a) "No consideration, no contract." Discuss.
   b) What is the measure of damages in respect of a breach of contract? What are the rules governing measure of damages?

OR

B. Answer the followings: **(15)**
   c) State the implied warranties and conditions in a contract of sale of goods.
   d) What are the modes of ascertainment of the price with regard to the contract of sale of goods?

4. **A. Answer the followings:** **(15)**
   a) What are the characteristics of a negotiable instrument?
   b) What are the different types of crossings of a cheque?

OR

B. Answer the followings: **(15)**
   c) Critically examine the definitions of the following terms and expressions, as used in consumer protection act, 1986.
      a. Goods
      b. Defect
      c. Deficiency
      d. Complainant
   d) Distinguish between a company and a partnership.

5. **A. Answer the followings:** **(15)**
   a) What is the memorandum of association? State the procedure for alteration of the object clause in a memorandum.
   b) Discuss briefly the procedure and requisites of a valid meeting.

OR

B. Write short notes: (Any 3) **(15)**
   a) Minor's agreement
   b) Coercion
   c) Trademark
   d) Specific performance of the contract
   e) Lunatic's agreement

Time: 3 Hrs. F12112226M Marks: 100

N.B : 1. All questions are compulsory and carry equal marks.

2. Draw maps, sketches and diagrams wherever necessary.

3. Use of map stencil is allowed.

4. Attach Appendix –I (world map) to your answer paper.

Q. 1.A) Study the thematic map supplied to you and answer the following questions. 10

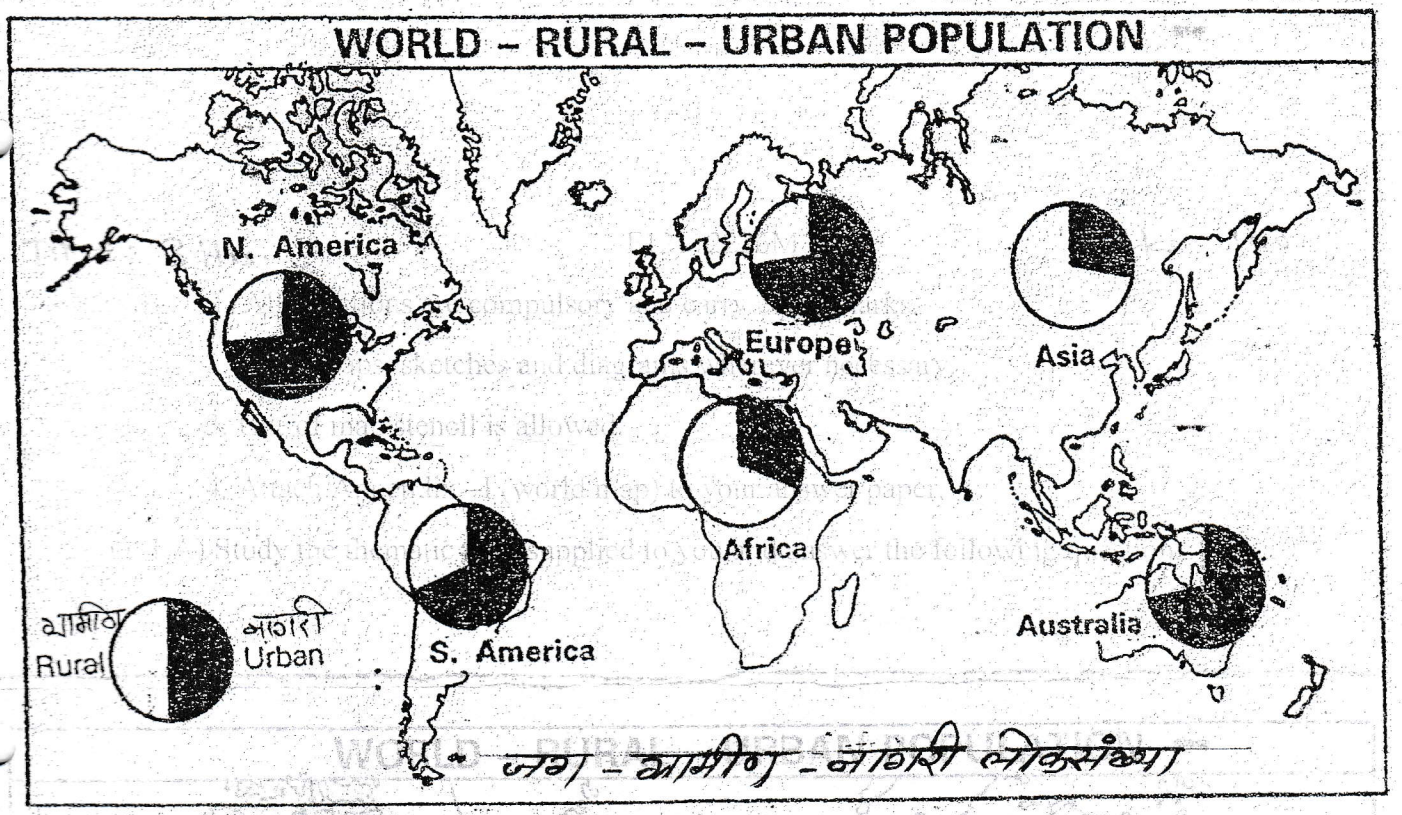

i) What is theme of the map? 01

ii) Which cartographic technique used in the map? 01

iii) State the continent which has world's largest rural population. 01

iv) Asia has more rural population than urban population. Why? 02

v) Compare urban-rural population between North America and Africa 03

vi) State the percentage of urban and rural population in Europe 02

B) Mark and name the following features on the outline map of the world given to you.(Appendixe-1) 10

i) Any one Island country.

ii) Arabian sea

iii) Major mountain range in South America.

iv) Million city in Asia.

v) Any one Asian country having low human development index.

vi) Largest grassland region in North America.

vii) Canal which connect two oceans.

viii) Most populous country in the World.

ix) Great Victorian desert.

x) Any one elongated country.

Q. 2. Attempt any two questions from the following. 20

A) With neat diagram explain the components and structure of ecosystem.

B) What is environment? Describe the components of it.

C) Write note on : 1) Food web 2) Importance of environmental studies

Q.3 Attempt any two questions from the following. 20

A) State in detail management of water resource.

B) Define resource and state types of resources.

C) Write notes on: 1) Resource utilization 2) Sustainable development

Q. 4. Attempt any two questions from the following. 20

A) Explain in detail population growth in India and related problems.

B) With help of neat diagram explain demographic Transition Theory.

C) Write short notes: i) Explosion of population ii) Human development index

Q. 5. Attempt any two questions from the following. 20

A) What is migration? Discuss the problems related to migration.

B) Define the urban settlement and write note on process of urbanization.

C) Give the definition of smart city and state the smart cities in India.

F12112226M

वेळ : ३.०० तास गुण : १००

सूचना १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य असून सर्वांना समान गुण आहेत.

२. आवश्यक तेथे नकाशे, आराखडे आणि आकृत्या काढा.

३. नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

४. परिशिष्ट — १; जगाचा नकाशा उत्तर पत्रिकेला जोडा.

प्र. १. अ. तुम्हास पुरविलेल्या विषयवार नकाशाचा अभ्यास करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

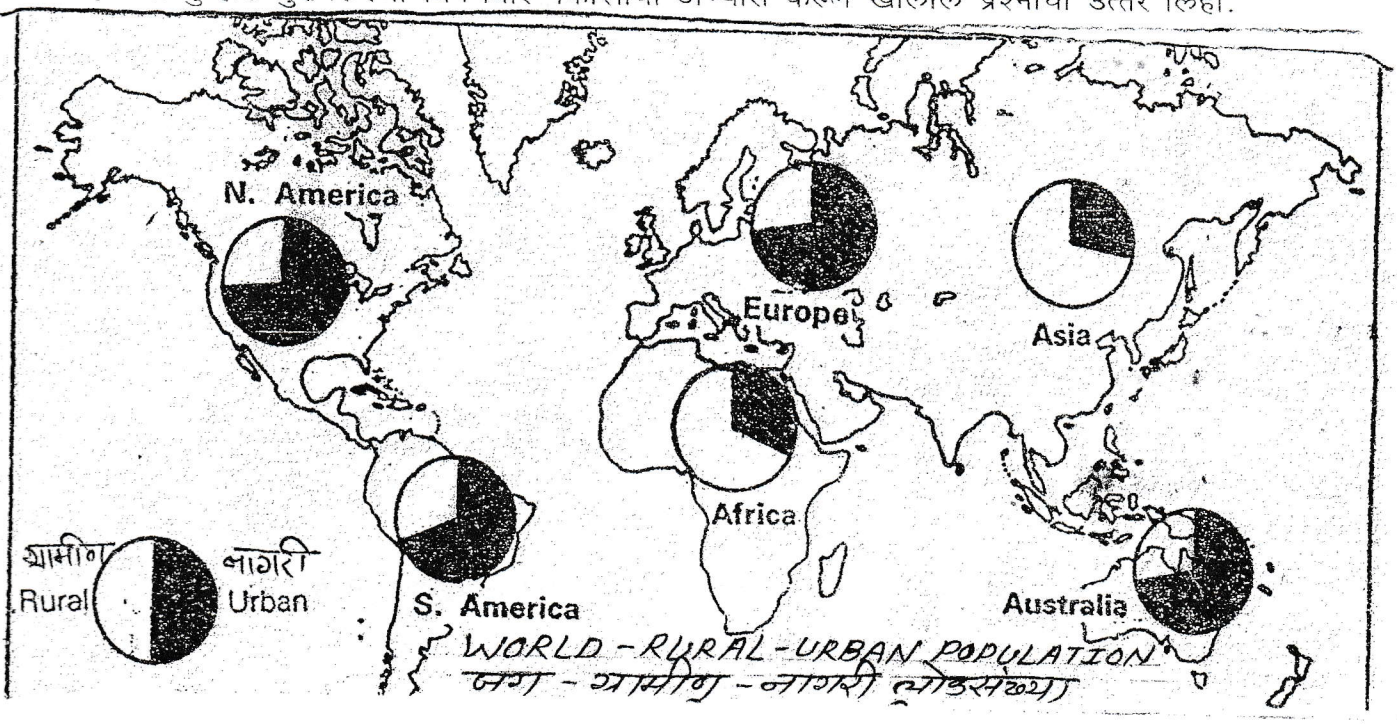

i. नकाशाचा उद्देश सांगा. ०१

ii. नकाशामध्ये कोणते नकाशा शास्त्रीय तत्र वापरले आहे. ०१

iii. जगातील सर्वाधिक ग्रामीण लोकसंख्या असणाऱ्या खंडाचे नाव सांगा. ०१

iv. आशिया खंडात नागरी लोकसंखेपेक्षा ग्रामीण लोकसंख्या जास्त का आहे? ०२

v. उत्तर अमेरिका आणि आफ्रिका खंडातील ग्रामीण नागरी लोकसंख्येची तुलना करा. ०३

vi. युरोपची ग्रामीण—नागरी लोकसंख्या टक्केवारीमध्ये सांगा. ०२

प्र. १. ब. तुम्हाला दिलेल्या जगाच्या नकाशामध्ये खालील घटक दाखवून नावे द्या. परिशिष्ट — १ १०

i. कोणताही एक बेटाचा देश

ii. अरबी समुद्र

iii. दक्षिण अमेरिकेतील प्रमुख पर्वत रांग

iv. आशियातील दशलक्षी शहर

v. आशियातील मानव विकास निर्देशांक कमी असणारा देश.

vi. उत्तर अमेरिकेतील सर्वात मोठा गवताळ प्रदेश

vii. दोन महासागरांना जोडणारा कालवा

viii. जगातिल सर्वाधिक लोकसंख्येचा देश

ix. ग्रेट व्हिक्टोरीयन वाळवंट

x. कोणताही एक लंबाकार देश.

प्र. २. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. सुबक आकृतीच्या सहाय्याने परिसंस्थेतेचे घटक आणि संरचना स्पष्ट करा.

ब. पर्यावरण म्हणजे काय ते सांगून पर्यावरणाच्यो घटकाचे वर्णन करा.

क. टिपा लिहा : १ अन्नजाळे २ पर्यावरण शिक्षणाचे महत्त्व

प्र. ३. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. जल संसाधनाच्या व्यवस्थापना सविस्तर सांगा.

ब. साधनसंपत्तीची व्याख्या द्या आणि साधनसंपत्तीचे प्रकार द्या.

क. टिपा लिहा : १ साधनसंपत्तीची उपयोगिता २ शास्वत विकास

प्र. ४. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. भारतातील लोकसंख्या वाढ आणि संबंधीत समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

ब. सुबक आकृतीच्या सहाय्याने लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांत स्पष्ट करा.

क. टिपा लिहा : १ लोकसंख्या विस्फोट २ मानव विकास निर्देशांक

प्र. ५. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. स्थलांतर म्हणजे काय ते सांगून स्थलांतराशी संबंधीत समस्यांची चर्चा करा.

ब. नगरी वस्तीची व्याख्या सांगून नागरीकरणाची प्रक्रिया यावर टिप लिहा.

क. स्मार्ट सिटीची व्याख्या सांगून भारतातील स्मार्ट सिटी सांगा.

.....

F14112233M

वेळः 3 तास गुण : १००

सूचना : 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. इंग्रजी प्रश्नपत्रिका मूळ मानवी.

प्र. १ अ खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा: (कोणतेही १०) **(१०)**

१. _____ हे अंतर्गत वृद्धी धोरणाचे उदाहरण आहे.
(विलीनीकरण, वस्तु विकास, संयुक्त उपक्रम, एकत्रीकरण)

२. _____उद्दिष्टे ही तीन घडीची उद्दिष्टे म्हणून ओळखली जातात.
(सेंद्रिय, सामाजिक, आर्थिक, मानवी)

३. _____ म्हणजे व्यवसायाची पुर्नरचना होय.
(उदारीकरण, जागतिकीकरण, खाजगीकरण, पुर्नबांधणी)

४. _____ पर्यावरण, लोकसंख्येच्या विविध बाबींशी निगडीत असते.
(लोकसंख्याशास्त्रीय, समाजशास्त्रीय, सांस्कृतिक, राजकीय)

५._____ व्यापारी गटामध्ये दक्षिण आशियाई देशांचा समावेश होतो.
(SAARC, ASEAN, OPEC, NAFTA)

६. WTOच्या _____ करारामध्ये, पेटंटस आणि कॉपीराईटसचा समावेश होतो.
(TRIPs, TRIMs, GATT, GATS)

७. हॉटेल, अन्न आणि औषधांशी निगडीत व्यवसाय एककांना _____ परवाना मिळविणे गरजेचे आहे. (FHA, FCA, FDA, FAD)

८. _____ हा उद्योजकतेच्या वाढीमध्ये योगदान देणारा आर्थिक घटक आहे.
(मागणीमधील वाढ, वस्तूचा दर्जा, सामाजिक पाठींबा, कर्मचारी तक्रार)

९. उद्योजक पिळवणूकीचे रूपांतर _____ मध्ये करतो.
(संधी, धोका, ताकद, दुर्बलता)

१०. _____ हा व्यवसाय एककाच्या वृद्धीसाठी सरकारने घेतलेला उपक्रम आहे.
(कर सुट्टी, GST, अधिभार, शैक्षणिक भार)

११. _____ उद्योजक संस्थेच्या आतच अस्तित्वात असतो.
(अंतर्गत उद्योजक, व्यवस्थापक, उपव्यवस्थापक, नेता)

१२. व्यवहार्यता अभ्यासा _____ व्यवहार्यता अहवाल तयार केला जातो.
(बरोबरीने, नंतर, आधी, कधीच नाही)

(ब) खालील विधाने सत्य किंवा असत्य ते सांगा.(कोणतेही १०) **(१०)**

१.व्यवसाय हा आर्थिक-सामाजिक उपक्रम आहे.

२. उद्दिष्टे कधीच संख्यात्मक स्वरुपात व्यक्त करता येत नाही.

३. भागधारकांना समाधानी ठेवणे हे सामाजिक उद्दिष्ट आहे.

४. बीज भांडवल योजना भारतातील उद्योजकांना प्रोत्साहन देते.
५.व्यवहार्यता अभ्यास झाल्यानंतर प्रकल्प अहवाल तयार केला जातो.
६. व्यवस्थापक उद्योजकाची नियुक्ती करतो.
७. पुरवठादार हा व्यवसायावर परिणाम करणारा बाह्य पर्यावरणाच स्थूल घटक आहे.
८. पाकिस्तान हा ओपेक गटाचा सदस्य आहे.
९. एअर इंडिया हे खाजगीकरणाचे उदाहरण आहे.
१०. बाजारपेठ व्यवहार्यता अभ्यास हा गरजेचे तंत्रज्ञान अस्तित्वात आहे की नाही हे दर्शवितो.
११. बँकेत खाते उघडण्यासाठी TAN अनिवार्य आहे.
१२. सर्व प्रवर्तक हे उद्योजक असतात पण सर्व उद्योजक हे प्रवर्तक नसतात.

प्र २. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे द्या. (१५)
अ)व्यवसायाची व्याख्या द्या. त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
ब)व्यवसायाची राष्ट्रीय उद्दिष्टे थोडक्यात सांगा.
क) उदारीकरण म्हणजे काय? त्याचा अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे द्या. (१५)
अ) व्यवसायिक पर्यावरण म्हणजे काय? त्याची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
ब) भारतातील शैक्षणिक पर्यावरणकसे आहे? त्याचा व्यवसायावरील परिणाम स्पष्ट करा.
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील व्यापारी गटाच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्र ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे द्या. (१५)
अ) प्रकल्प नियोजन म्हणजे काय? त्याचे व्यवसायास असणारे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) व्यवसाय एककाची स्थापना करतानाच्या पायऱ्या कोणत्या आहेत?
क) व्यवसाय एककाच्या परवानगी आणि नोंदणीशी संबंधित कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे द्या. (१५)
अ) उद्योजकतेचे महत्व थोडक्यात सांगा.
ब)यशस्वी उद्योजकास आवश्यक असणाऱ्या क्षमता कोणत्या आहेत?
क) भारतातील महिला उद्योजकांनासामोरी जावी लागणारी विविध आव्हाने कोणती आहेत?

प्र .६ थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही ४) (२०)
अ) पुर्ननफा स्थिती
ब) WTO
क)व्यवसाय आणि पर्यावरण यांच्यातील आंतरसंबंध
ड) उद्योजकांचे प्रकार
ई) व्यवसाय नियोजन प्रक्रिया
फ)व्यवहार्यता अभ्यास

14

F141122 33 M

Time: 3 Hrs Marks : 100

Note: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate answers (Any 10) **(10)**

1. _____ is an example of internal growth strategy.
(Merger, Product Development, Joint Venture, Amalgamation)
2. _____objectives are also known as three fold objectives.
(Organic, Social, Economic, Human)
3. _____ refers to reorganization of the business.
(Liberalization, globalization, privatization, restructuring)
4. _____ environmentis concerned with different aspects of population.
(Demographic, Sociographic, Cultural, Political)
5. _____ is a trading block consisting of South Asian countries.
(SAARC, ASEAN, OPEC, NAFTA)
6. The _____ agreement of WTO pertains to patents and copyrights.
(TRIPs, TRIMs, GATT, GATS)
7. Business units dealing in hotels, food and drugs need to obtain _____ license.
(FHA, FCA, FDA, FAD)
8. _____ is an economic factor contributing to the growth of entrepreneurship.
(Increase in Demand, Quality of product, social support, Employees complaints)
9. An entrepreneur exploits change in to _____.(opportunity, threat, strength, weakness)
10. _____ is a government initiative to promote a business unit.
(Tax holiday, GST, Surcharge, Education Cess)
11. _____entrepreneur exist within an organization.
(Intrapreneur, manager, Deputy Manager, leader)
12. Feasibility report is prepared _____ feasibility studies.
(alongwith, after, before, never)

Q.1B) State whether following statements are true or false. (Any 10) **(10)**

1. Business is a socio-economic activity.
2. Objectives can never be expressed in quantitative terms.
3. Satisfying shareholders is a social objective.
4. Seed capital scheme is an incentive provided to entrepreneurs in India.
5. Project report is prepared after conducting feasibility study.
6. Manager appoints entrepreneur.
7. Supplier is macro external environmental factor affecting business.
8. Pakistan is a member of OPEC.
9. Air India is an example of privatization.

10. Market feasibility study shows whether or not needed technology exist.
11. TAN is mandatory for opening of Bank account.
12. All promoters are entrepreneurs but all entrepreneurs are not promoters.

Q.2 Answer any two of the following **(15)**

a) Define business. Explain its functions.
b) State in brief national objectives of business.
c) What is liberalization? Explain its impact on economy.

Q.3 Answer any two of the following **(15)**

a) What is business environment? Explain its features.
b) How is educationalenvironment in India? Explain its impact on business.
c) Discuss the role of trading blocs in international trade.

Q.4 Answer any two of the following **(15)**

a) What is project planning? Explain its importance to business.
b) What are the steps involved in setting up of a business unit?
c) Explain legal provisions relating to licensing and registration of business unit.

Q.5 Answer any two of the following **(15)**

a) State the importance of entrepreneurship in detail.
b) What are the competencies required for a successful entrepreneur?
c) Explain the various problems faced by women entrepreneurs in India.

Q.6) Write notes on: (Any 4) **(20)**

a) Turnaround strategy
b) WTO
c) Interrelationship between business and environment
d) Types of Entrepreneur
e) Business planning process
f) Feasibility Study

15

F151122G1M

गुण-100 कालावधी-3 तास

मराठी भाषांतर

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत*

उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात*

प्र१अ. दोन ते तीन वाक्यांमध्ये संज्ञा स्पष्ट करा(८पैकी ५):- 20

1. अशाब्दिक
2. प्रेषक
3. डीकोडिंग
4. मनोवैज्ञानिक अडथळे
5. एकमत
6. नेटिकेट
7. ऐकणे आणि श्रवण करणे यातील फरक
8. अडथळे

ब. खालील जोड्या जुळवा :- 05

Sr. no.	Group 'A'		Group 'B'
1.	अडथळा	I	सामाजिक माध्यमे
2.	अशाब्दिक	II	लेखी संवाद
3.	मानसिक अडथळा	III	अडथळा
4.	ई-मेल	IV	भावना
5.	फेसबुक	V	चिन्हे
		VI	पत्र

क. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा:- 05

1. _____ ला कायदेशीर महत्त्व आहे.

A. तारीख B. वेळ C. पत्ता D. तारीख

2. _____ हा एक प्रोग्राम आहे जो तुमच्या संगणक प्रणालीच्या सामान्य कार्यामध्ये व्यत्यय आणतो.

A. अँटी-व्हायरस B. बुरशी C. व्हायरस D. जीवाणू

3. संवादाचे _____ C आहेत.

A. दोन B. चार C. सात D. आठ

4. इंग्रजी शब्द कम्युनिकेशन हा लॅटिन शब्द _____ पासून आला आहे.
A. कम्युन B. कम्युनिस C. कम्युनिकेट D. कम्युन
5. MOODLE म्हणजे _____
   A. Multi Optional Operating Dynamic Learning Equipment
   B. Modal Option-Oriented Distant Learning Equipment
   C. Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment
   D. Multi Object-Oriented Distance Learning Environment

प्र.२ कोणत्याही **चार** टिपा लिहा:- 20

1. संप्रेषणातील अभिप्राय
2. संप्रेषणामध्ये तंत्रज्ञानाचे महत्त्व
3. भौतिक अडथळा
4. द्राक्षवेल संप्रेषण
5. संप्रेषणाची प्रक्रिया
6. सोशल मीडियाचे तोटे

प्र.३ उत्तरे लिहा (०३ **पैकी** ०२) :- 20

1. उदाहरणांसह संप्रेषणातील अडथळे स्पष्ट करा.
2. ऐकण्याच्या कौशल्याचे महत्त्व.
3. व्यवसाय नैतिकतेचे महत्त्व आणि प्रकार.

प्र.४ TATA मोटर्समध्ये अकाउंटंटच्या पदासाठी रेझ्युमेसह अर्जाचे पत्र तयार करा. १०

प्र.५ खालील पत्र लिहा (०५ **पैकी** ०४):- 20

1. तुम्ही वेस्टमिन्स्टर विद्यापीठात आर्थिक व्यवस्थापनातील मास्टर्स प्रोग्रामसाठी अर्ज करत आहात. उद्देशाच्या विधानाचा मसुदा तयार करा.
2. तुमच्या विपणन सहाय्यकासाठी शिफारस पत्राचा मसुदा तयार करा ज्याने दुसऱ्या कंपनीत विक्री व्यवस्थापकाच्या पदासाठी रेफरी म्हणून तुमचे नाव दिले आहे.

3. तुम्हाला एका नामांकित व्यवस्थापन संस्थेत एमबीएसाठी प्रवेश मिळाला आहे. तुम्ही इव्हेंट मॅनेजर म्हणून काम करत असलेल्या तुमच्या नियोक्ताला राजीनाम्याचे पत्र तयार करा.

4. ओव्हरटाईम बसल्याबद्दल आणि नेमून दिलेले काम वेळेवर पूर्ण केल्याबद्दल तुमच्या कर्मचाऱ्याला कौतुकाचे पत्र लिहा.

5. तुमची DBJ कॉलेजमध्ये अर्थशास्त्राचे सहायक प्राध्यापक म्हणून निवड झाली आहे. त्यासाठी स्वीकृती पत्र लिहा.

प्र.६अ. कोणताही **एक** परिच्छेद लिहा :- 05

1. Online education
2. Mental Health Awareness

ब. परिच्छेद वाचा आणि दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या:- 05

Rajiv Kapoor, an executive in a multinational company, gave frequent presentations, which were problematic. His problems were also visible not only to his customers but also to senior executives of his own company when he addressed. Rajiv had received his education in a vernacular medium school environment, which was heavy on written assignments and very light on oral engagement. As a result his English grammar and vocabulary were excellent but when it came to public speaking, he was not comfortable. The interference of the mother tongue gave heavy accent to his English because of which he was often misunderstood. In addition, he used so many gestures while speaking that it made him look over-excited and distracted listeners from what he was saying. His presentations usually had a lot of bullet points confusing, unclear, boring -instead of a clear graphic or image that people could easily understand. In fact, he relied on his PowerPoint to do the presentation for him instead of speaking freely and persuasively and engaging his audience. He committed a major sin by reading his text word for word, sometimes even with his back to his audience. Soon Rajiv realized that he had to move his hands a lot less while he was presenting, and that his accent was much harder to understand than he had thought. He made a list of the words and sentences he used the most in presentations and in informal speeches. He then found the correct pronunciation and emphasis on the syllables to reduce his accent. He also practiced on leaving his hands quietly at his sides except when he wanted to emphasize some points [to not look stiff] keeping his movements controlled. And, he remembered to smile [which is important for an effective presentation]. He re-wrote his PPT putting in graphs and images and one-liners. The rewrite let him show his expertise much better because now he could talk freely about his subject matter and didn't rely on the text in his slides.

Questions

A. Why were Rajiv's presentations not effective? 02

B. What did he do to improve his presentation skills? 03

Please check whether you have got the right question paper.

N.B. : 1. All five questions are compulsory.
2. In each question, attempt any four sub-questions out of the given five sub-questions.
3. Use of simple calculator is allowed.
4. Use of scientific calculator, digital diary or a mobile phone is NOT allowed.
5. Graph paper will be provided on request.

SECTION - I

1. Attempt **any four** from the following.

A company shares were bought at the market price of ₹ 780 per share and within a week, they were sold at the price of ₹ 840 each. If the brokerage is 0.5% , and the net gain during this deal was ₹ 519, find the number of shares bought during this trade. It isassumed that no other benefits like dividend or bonus shares etc. were declared during this period. (05)

B. Kothari bought 45 shares of a company at market value of ₹ 2,500 each. The company then decided to split each share so that its face value changes from ₹ 100 to ₹ 10. Find the number of shares held by Mr. Kothari after the split and his gain if, the market valueof the share after the split is ₹ 258. (05)

C. Naveen bought 120 shares at market value of ₹ 375 each and brokerage 0.4%. Calculatethe sum he paid for the transaction. (05)

D. An investor invested ₹ 20,000 in a Mutual Fund at NAV of ₹ 230 and entry load of 2%.If the fund declared the dividend of 50%, find the dividend received by him. (05)

E. Romani invested ₹ 2,000 per month in an SIP for consecutive months when the NAVs where ₹ 40, ₹ 50, ₹60 and ₹ 30 respectively. Find the average unit cost occured to Romaniusing the rupee cost average method and compare with the arithmetic mean of the prices. (05)

2. Attempt **any four** from the following

A. In how many ways can the letters of the word **COMPUTER** be arranged so as to beginwith a vowel and end with a consonant? (5)

B. 7 persons including 2 ladies 3 gents and 2 children go for a movie. How many differentseating arrangements can be done in a line so that
1. Anybody can sit anywhere
2. Children are never given the ends seats. (5)

C. An organization consists of 9 members, of which 4 are doctors. A selection of 4 personsis to done amongst these members. Find how many selections will have
1. no doctor
2. at least three doctors. (5)

D. Maximize $z = 2x + 5y$, subject to $2x + 4y \leq 8$, $3x + y \leq 6$, $x + y \leq 6$, $x \geq 0$, $y \geq 0$ (5)

E. Cracker manufacturer produces two types of crackers, rockets and bombs packed in boxes of 100 in its two factories. Factory 1 performs the basic assembly operations.

Factory 2 performs the finishing operations. For financial reason, Factory 1 has only 180 hours available for week and Factory 2has 120 hours available. Factory 1 needs 3 hours oneach box of rockets and 10 hours on each box of bombs. Factory 2 needs 6 hours on the boxof rockets and 4 hours on a box of bombs. If the profit of the company is ₹ 45 per box of rockets and ₹ 55 per box formulate the LPP to maximize the profit. (5)

Section II

3. Attempt **any four** from the following

A. Find the mode and arithmetic mean for the following. (5)

Class Intervals	5-15	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65
Frequency	18	24	33	30	25	20

B. In a factory there are 5000 workers. 5% earn less than ₹ 250 per day. 680 earn from ₹ 251 to ₹ 300 per day, 30% earn from ₹ 301 to 350 per day, 700 earn from ₹ 351 to 400 per day 20% earn from ₹ 401 to ₹ 450 per day and the rest earn from ₹ 451 or more per day what is the median wage? (5)

C. Find the quartiles for the following data. (5)

Age(years)	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65
No. of persons	20	18	32	18	12

D. Calculate Mean deviation and coefficient of mean deviation from the mean for the following Data (5)

Class Mark	10	11	12	13	14
Frequency	3	12	18	12	3

E. Calculate mean in the standard deviation of the quantity of grain produced, from the following distribution of data. (5)

Kgs. Of grain	200-300	300-400	400-500	500-600	600-700	700-800	800-900
No. of plots	5	12	18	15	10	8	7

4. Attempt **any four** from the following

A. Two cards are drawn from a pack of cards. Find the probability that:
a) both are hearts.
b) one is heart and the other is spade. (5)

B. A bag contains 6 white and 9 black balls. If three balls are drawn at random, find the probability that all of them are black. (5)

C. Two unbiased dice are rolled. Find the probability that the sum of the numbers on the twofaces is either divisible by 3 or divisible by 4. (5)

D. If the chance of A winning a race is 1/6 and the chance of B winning it is 1/8, what is thechance that neither should win? At least one will win? (5)

E. Find mean and variance for the following probability distribution (5)

x	0	1	2
P(x)	0.25	0.5	0.25

5. Attempt **any four** from the following.

A. Solve the given decision problem using (a) Maximax (b) Maximin criteria (5)

Event / Action	S1	S2	S3
A1	5	10	18
A2	8	22	8
A3	21	18	12
A4	30	7	19

B. Draw a decision tree for the following decision making problem and suggest the best decision: (5)

Nature / Action	**S1**	**S2**	**S3**
A1	34	20	18
A2	14	16	12
Probability	0.2	0.3	0.5

C. You are given the following pay-offs and 3 acts A1, A2, A3 and the events S1, S2, S3.

States of Nature (Event)	Three Acts		
	A1	A2	**A3**
S1	125	-100	-125
S2	400	340	300
S3	650	740	750

The probabilities of states of nature are 0.1, 0.7, 0.2 respectively. Find the best decision using EMV criterion. (5)

D. Determine the best decision according to EOL criterion for the following pay-off table: (5)

State of Nature	Alternative			Probability
	A	B	C	
S1	12	22	15	0.5
S2	24	30	20	0.2
S3	15	25	10	0.3

E. A company is trying to decide the size of the plant to be built in Tamil Nadu. The three alternatives of annual capacity viz. 20,000 , 30,000 and 40,000 units are under consideration. The demand for the product is not known with certainty but the management has estimated the probabilities for 5 different levels of demand. The profit for each size of plant at different levels of demand is as follows:

Level of Demand	Probability	Profit(₹ in lakh) Different plants		
		2000 units	3000units	4000units
Very low	0.1	1	7	11
Low	0.2	1	7	11